

ГАВРИЛЮК Надія Оксентіївна (28.07.1951, м. Советська Гавань Хабаровського краю, Росія) – археолог, фахівець у галузі скіфської археології, д.і.н. (2000).

У 1968–1973 навчалась на іст. ф-ті Білоруського держ. ун-ту (м. Мінськ). Після закінчення ун-ту працювала н.с. у Миколаївському краєзнавчому музеї. 1974–1975 – ст. лаборант Південно-Бузької і Запорізької експедицій Ін-ту археології НАН України; 1975–1978 – аспірантка скіфського відділу Ін-ту археології НАН України, з 1978 – н.с. цього ін-ту. В останні роки працює головою Польового комітету Ін-ту археології НАН України, с.н.с.

Канд. дис. захистила у 1981 за темою “Лепная керамика Степной Скифии” (наук. кер. – д.і.н., проф. О. І. Тереножкін) в Інституті археології НАН України. Докт. дис. “Степная Скифия VII–IV вв. до н.э. (эколого-экономический аспект)” захистила у 2000 в Ін-ті історії матеріальної культури (м. Санкт-Петербург, Росія).

Автор понад 100 наук. робіт.

Тв.: Пища степных скифов // Советская археология. – 1987. – №1; Домашнее производство и быт степных скифов. – К., 1989; Позднескифские памятники Нижнего Поднепровья. – К., 1991 (у співавт.); Пам’ятки скіфів. Археологічна карта Нижньодніпровського регіону. – Херсон, 1992 (у співавт.); Палеоекологічна ситуація і

занепад Великої Скіфії // Оточуюче середовище і стродавнє населення України. – К., 1993; Каменское городище и его округа // Древности скифов. – К., 1994; Динамика численности и воспроизводства населения Степной Скифии // Палеодемография скифского населения Северного Причерноморья. – К., 1994; Скотоводство степных скифов. – К., 1995; Словник-довідник з археології. – К., 1996 (кер. авт. кол., ред.-укладач); Еколого-економічний аспект історії Степової Скіфії // Археологія. – 1997. – №1; Коментарі до портрету словника-довідника з археології України // Археометрія. – 1998. – №2; Базова галузь економіки степових скіфів // Записки Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка. – Том ССXXXV. Праці Археологічної комісії. – Львів, 1998; *Archaeologisches Worterbuch*. – Hamburg, 1998 (у співавт.); История экономики Степной Скифии. – К. 1999; Местные и заимствованные компоненты в киммерийской культуре // ВДИ. – 1999. – №1; Обработка кости степными скифами // Российская археология. – 1999. – №3 (у співавт.) The Scythian Economic cycle in the Northern Black Sea Area history and Types of the Eurasian Nomadic Complex Societies // Hierarchy and Power in the History of Civilizations. International conference. – Moscow, 2000.

Літ.: Gavriljuk Nadezda Avrsentievna // *Enzyklopadishes Handbuch zur Ur-und Fruhggeschichte Europas* / Jan Filip, Jiri Hrala, Praha, 1998. – P.97.

Олександр Каряка

ГАЙДУКОВ Леонід Федорович (20.02.1937, с. Шульгінка Старобільського р-ну Луганської обл.) – дослідник новітньої історії, міжнародних відносин і зовнішньої політики України, д.і.н. (1983), проф. (1985).

Після закінчення історико-філологічного ф-ту Луганського пед. ін-ту (1959) – на комсомольській і партійній роботі. 1964–1965 – асистент каф. історії Луганського машинобудівного ін-ту. 1965–1967 – аспірант іст. ф-ту КДУ ім. Т. Г. Шевченка. У 1968 захистив канд. дис. “Розвиток хімічної промисловості України” (наук. кер – д.і.н., проф. О. А. Бородін). З 1968 – асистент, 1973–1983 – ст. викладач, доц. каф. історії КПРС КДУ ім. Т. Г. Шевченка. У 1983

захистив докт. дис. “Партійне керівництво розвитком економіки СРСР”. 1985–1990 – проф. каф. історії КПРС КДУ. З 1991 – проф., згодом зав. каф. міжнародних відносин та зовнішньої політики КДУ.

Автор понад 100 наук. публікацій, зокрема у закордонних виданнях.

Тв.: Традиції України у підготовці дипломатичних кадрів: діалог з історією. 1918-1922 // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – Вип. 1. – К., 1998; Україна в контексті Євроатлантичного співробітництва. – Брюсель, 1998 (англ. мовою); Історія України: Підручн. – К., 1999 (у співавт.); Всесвітня історія: Навч. посібн. – К., 2000 (у співавт.); Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 роки) – К., 2001 (кер. авт. колективу); Українська дипломатична енциклопедія. – К., 2004.

Дж.: Анкета Л. Ф. Гайдукова.

Геннадій Стрельський

ГАЙ-НИЖНИК Павло Павлович (28.05.1971, м. Дунаївці Хмельницької обл.) – дослідник історії національно-визвольних змагань 1917–1921 рр., української соціально-економічної, фінансової політики, архівознавства, біографістики, археографії, історії політичних рухів української діаспори, к.і.н. (2000).

Після навчання в Кам’янець-Подільському держ. пед. ін-ті (1991–1995) – аспірант Інституту археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України (1995–1998); 1998–1999 – пр. археограф цього ж ін-ту; 2000–2001 – викл. історії України та українознавства Українського гуманітарного ліцею КНУ ім. Т. Шевченка; 2001–2002 – пр. наук. співр. НДІ при Міністерстві фінансів України; 2003 – зав. науково-інформаційним відділом Українського науково-дослідного ін-ту архівної справи та документознавства, н.с. Ін-ту трансформації суспільства; 2003–2004 – ст. викладач каф. історії України Криворізького держ. пед. ун-ту; з 2004 – доц. каф. теорії та історії держави і права Національної академії державної податкової служби України.

Канд. дис. “Фінансова політика уряду Української держави Гетьмана П. Скоропадського (29 квітня – 14 грудня 1918 р.)”

захистив у КНУ імені Тараса Шевченка в 2000 (наук. кер. – д.і.н., чл.-кор. НАН України П. С. Сохань).

Автор понад 80 друк. наук. праць.

Тв.: Павло Скоропадський: коротка хроніка життя (1873–1945) // Скоропадський П. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918 – К.; Філадельфія, 1995 (у співавт.); Від імперіалізму царського до імперіалізму радянського // Розбудова держави. – 1997. – №5; Торговельно-промислова політика уряду Української Держави Гетьмана П. Скоропадського 1918 р. // Наукові записки. – Т.2. – К., 1997; Теоретичні засади фінансової системи Української держави у 1917–1919 рр. // УІЖ. – 1998. – №4; Фінансова політика Української Центральної Ради (1917–1918) // Наукові записки. – Т.3. – К., 1999; Таємні видатки Гетьманату П. Скоропадського // Київська старовина. – 2000. – №4; Гетьманич Данило Скоропадський (1904–1957) // Там само. – 2002. – №4; Проблема безробіття в Українській Державі 1918 року // Пам'ять століть. – 2003. – №2; Невідомі телеграми послів В. Липинського та Ф. Шейнгеля до Д. Дорошенка (листопад 1918 р.) // Київська старовина. – 2004. – №4; Документальні джерела і матеріали до історії фінансової політики уряду Української Держави (29 квітня – 14 грудня 1918 р.): Довідник. – К., 2004; Фінансова політика уряду Української Держави Гетьмана П. Скоропадського (29 квітня – 14 грудня 1918 р.). – К., 2004.

Дж. і літ.: Анкета П. П. Гай-Нижника; Оліфер В. Якщо ти лідер, то будь ним завжди // Ленінським шляхом. – 1989. – №43. – С.2-3; Ільєнко Д. Обрав професію офіцера // Радянське Поділля. – 1990. – 23 лютого. – С.3; Отт-Скоропадська О. Третя подорож на Україну // Батьківщина (Торонто). – 1993. – №8-10. – С.8-9; Отт-Скоропадська О. Повернення в Україну (1991–1998). – К., 1999. – С.55, 57, 95; Оліфер В. На спомин сучасникам // Дунаєвецький вісник. – 2002. – №44. – С.2; Цвих В.Ф. Профспілки у громадському суспільстві: історіографія дослідження проблеми // Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка. – Вип.38-41. – К., 2002. – С.280-314; Консерватизм в Україні: минуле, сучасне, майбутнє // Економічний часопис – XXI. – 2003. – №4. – С.48-49; Молоді науковці

Дунаєвеччини: знайомство зблизька // Дунаєвецький вісник. – 2004. – №70. – С.3.

Василь Швидкий, Любов Шепель

ГАЛАНТ Ілля (Еліягу) Володимирович (25.02.1867, м. Ніжин – 1939? [1941]) – гебраїст, дослідник історії ритуальних звинувачень і погромів.

До революції служив секретарем цукрозаводчика Бродського. Член Ніжинського іст.-філол. т-ва. Негативно поставився до монографії Я.Шульгина про коліївщину. Штатний редактор відділу Комісії для складання біогр. словника ВУАН (засн. 26 лист. 1918). Керівничий і секретар Євр. іст.-археогр. комісії (1924–1928). На його праці відгукувались Л. Толстой та І. Каманін. За большевиків зазнавав нападів від прорежимних активістів (І. Ліберберг). Звільнений з ВУАН 1933.

Тв.: К истории уманской резни 1768 г. // Киевская старина. – 1895. – Ноябрь. – С.209-229 и отдельно; Молитва в память уманской резни // Там само. – 1895. – Март. – С.92-97 и отдельно; К истории поселения евреев в Польше и Руси вообще и в Подолии в частности. – СПб., 1897; К истории благотворительных еврейских учреждений на юге России. – СПб., 1903; Ритуальный процесс в Дунай-городе в 1748 г. – К., 1904 (Изд. 2. – К., 1911); Киевский митрополит Петр Могила и его отношение к евреям. – К., 1905; Арендовали ли евреи церкви на Украине? – К., 1909 (Изд. 2. – К., 1914); Жертвы ритуального обвинения в Заславле в 1747 г. (По актам Киев. центр. архива). – К., 1909 (Изд. 2. – К., 1912); Черты еврейской оседлости. – К., 1910 (Изд. 2. – М., 1915); Два ритуальных процесса: По актам Киев. центр. архива. – К., 1921 (Изд. 2. – К., 1924); Виселення жидів із Київа 1835-го // Збірник праць жидівської історично-археографічної комісії. – Кн.1. – К., 1928. – С.149-197; Из прошлого: Дрентельн и погромы 1881 г. // Еврейский вестник: науч.-лит. сб. – Лгр., 1928.

Літ.: Наука и научные работники СССР. – Ч.VI. – С.74; Полонська-Василенко Н. Історична наука в Україні за советської доби та доля істориків // Збірник на пошану українських учених, знищених большевицькою Москвою. – Париж; Чікаго, 1962. – С.64, 75 (ЗНТШ. –

Т.173); Боровой С. Воспоминания. – М.; Иерусалим, 1993. – С.184-187; Єфремов С. Щоденники. – К., 1997. – С.460, 496-497; Історія НАНУ, 1924-1928. – С.608; Циганкова Елла. Перша сходознавча комісія ВУАН // Київська старовина. – 1999. – Вер.-жовт. – №5 (329). – С.32, 41.

Сергій Білокінь

ГЕЛЕЙ Степан Дмитрович (12.05.1941, с. Бабухів Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.) – дослідник історії українського кооперативного руху у другій половині ХІХ – ХХ ст., проблем української політичної думки, культури та духовності, д.і.н. (2000), проф. (1996), Відмінник народної освіти (1995), Засл. працівник культури України (1999).

Після закінчення іст. ф-ту Львівського держ. ун-ту ім. І. Франка (1968) навчався в аспірантурі цього ж ун-ту (1968–1972). З 1972 – асистент, ст. викладач, доц., проф. Львівського торговельно-економічного ін-ту (з 1993 – Львівська комерційна академія); з 1990 – зав. каф. історії і політології; з 1993 – проректор з навчально-виховної роботи цієї ж академії.

Канд. дис. “Боротьба більшовиків України за виконання рішення VI з’їзду РКП(б)” захистив 1978 в КДУ ім. Т. Шевченка (наук. кер. – д.і.н., проф. О. С. Зашкільняк). Докт. дис. “Василь Кучабський: від національної ідеї до державності (Українська консервативна політична думка першої половини ХХ ст. та її вклад в історичну науку)” захистив в Ін-ті української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України в 2000 (наук. конс. – д.і.н., проф. Я.Р.Дашкевич).

Автор бл. 220 наук. робіт (в т.ч. 5 монографій).

Тв.: Ідея української державності в історичних працях В’ячеслава Липинського // Український час. – Львів, 1994. – Ч.1(13); Степан Томашівський про ідеї, героїв і політику // Там само; Ідея української державності в епістолярній спадщині Василя Кучабського // Студія політологічного центру “Генеза”. – Львів, 1995. – Ч.6; Пантелеймон Куліш: через культуру до державності // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: Зб. наук. праць. – Вип.2. – Львів, 1995; Консервативна течія в

суспільно-політичній думці України ХІХ ст. – Львів, 1996; Консервативно-політологічна концепція державотворення. Василь Кучабський. – Львів, 1997; Василь Кучабський: від національної ідеї до державності (Українська консервативна політична думка першої половини ХХ ст. та її вклад в історичну науку). – Львів, 1998; Консерватизм у політичній практиці сучасної України // Українські варіанти. – Львів, 1998. – Січ.-берез.; Українська Народна Республіка в оцінках ідеологів українського консерватизму – В'ячеслава Липинського та Василя Кучабського // Вісник Львівської комерційної академії. – Львів, 1998. – Т.2; Українська консервативна політична думка про Гетьмана Павла Скоропадського // Гетьманат Павла Скоропадського та Українська держава 1918 року: Наук. зб., присвячений 125-річчю від дня народження Гетьмана Павла Скоропадського та 80-річчя проголошення Української держави 1918 року. – К., 1998; Кооперативний рух на Волині у 1921–1939 роках // Українська кооперація: Історичні та соціально-економічні аспекти. – Львів, 1998 (у співавт.); Львів – столиця української кооперації. – Там само (у співавт.); Короткий історичний термінологічний словник. – Львів, 1999 (у співавт.); Сільський господар // Український альманах. – Варшава, 1999; Перша хліборобська виставка в Галичині // Там само; Українська консервативна політична думка про Симона Петлюру та його добу // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: гуманітарні науки. – Вип.3. – Львів, 2000; Українські кооператори. Історичні нариси. – Кн.ІІ (Заг. ред. С. Гелея). – Львів, 2001; Нариси з історії суспільних рухів та політичних партій в Україні (ХІХ–ХХ ст.). – Львів, 2001 (у співавт.); Українська кооперативна ідея в загальноєвропейському контексті. – К., 2003 (у співавт.); Україна у міжнародних відносинах ХХ століття: Навч. посібн. – Львів, 2004 (у співавт.).

Дж. і літ.: Анкета С. Д. Гелея; Лазаренко А. “Мрія” економістів // Світло у вікнах. Життя видатних людей. – Ч.2. – К., 2003. – С.285-297.

Любов Шепель

ГОД Борис Васильович (18.08.1960, м. Бобровиця Чернігівської обл.) – дослідник історії освіти в країнах Європи XIV–XVII ст., регіональної історії, історичного краєзнавства, к.і.н. (1991), доц. (1994), Відмінник освіти України (1996).

Після закінчення КДУ ім. Тараса Шевченка (1983), навчався в аспірантурі Інституту історії України НАН України (наук. кер. – д.і.н., проф. Є. М. Складенко). 1991 в ХДУ захистив канд. дис. “Робітничий клас України в управлінні промисловим виробництвом у роки громадянської війни (1919–1920 рр.)”. З 1983 працював асистентом, ст. викладачем, доц. каф. всесвітньої історії іст. ф-ту Полтавського пед. ін-ту ім. В. Г. Короленка. У 1997–2002 – декан іст. ф-ту Полтавського держ. пед. ун-ту (ПДПУ). З 2002 і по т.ч. – зав. каф. всесвітньої історії ПДПУ.

Автор 110 друк. праць.

Тв.: Маловідомі сторінки історії та культури Полтавщини: матеріали на допомогу вчителям, студентам і краєзнавцям. – Полтава, 1997; Історико-краєзнавчі дослідження на Полтавщині в ХХ столітті // Краєзнавство. – 1999. – №1-4; Політологія – наука про державотворення (політичні терміни, коментарі, політична мудрість, афоризми): Навч. посібн. – Полтава, 2000 (у співавт.); Педагогічна думка доби європейського відродження (XV–XVI ст.): люди та ідеї: Навч. посібн.-практикум. – Ч.1. – Полтава, 2004.

Дж. і літ.: Анкета Б. В. Годе; Краєзнавці України (сучасні дослідники рідного краю): Довідник. – Т.1. – Київ; Кам’янець-Подільський, 2003. – С.46.

Олег Бажан

ГОЛОВЧЕНКО Володимир Іванович (02.03.1962, с. Кам’яні Потоки Кременчуцького р-ну Полтавської обл.) – дослідник історії української дипломатії, політичної думки, громадських рухів і політичних партій, міжнародних відносин у Азійсько-Тихоокеанському регіоні, політичної історії країн Азії і Африки, д.політ.н. (1998), проф. (2002).

Після навчання на іст. ф-ті КДУ ім. Т. Шевченка (1979–1984) та служби у Збройних силах СРСР у 1988–1991 працював учителем

історії і суспільствознавства сш м. Харкова; 1991–1993 – навчався в аспірантурі Харківського держ пед. ін-ту ім. Г.Сковороди. Канд. дис. “Витоки і становлення української соціал-демократії (1896–1907 рр.)” захистив 1993 у КДУ ім. Т. Шевченка (наук. кер. – д.і.н., проф. В. Я. Білоцерківський). 1993–1995 – асистент каф. політичної історії України Національної юридичної академії ім. Я. Мудрого (Харків). Докт. дис. “Ідейне становлення української соціал-демократії та еволюція її поглядів на шляхи і перспективи визвольної боротьби (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.)” захистив 1998 в Ін-ті політичних та етнонаціональних досліджень НАН України (наук. конс. – д.і.н., проф. В. Ф. Солдатенко). 1995–2001 – доц., проф. каф. українознавства Харківського ін-ту льотчиків ВПС України. З 2001 – проф. каф. країнознавства Ін-ту міжнародних відносин КНУ. Член 2-х спец. рад по захисту дисертацій; ред. колегії “Української дипломатичної енциклопедії”.

Автор 80 наук. праць.

Тв.: Українські політичні партії кінця ХІХ – першої половини ХХ століття: Довідник. – Харків, 1995; Нескорена Україна (З історії визвольної боротьби 1905–1907 рр.) // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Т.4. – Харків, 1995; “Росія взагалі не лишила нам свободи вибору...” (До історії української суспільно-політичної думки напередодні Першої світової війни) // Розбудова держави. – 1995. – №11. Український національно-культурний рух у Харкові напередодні й під час Першої світової війни // Березіль. – 1995. – №9-10; Від “Самостійної України” до Союзу Визволення України: Нариси з історії української соціал-демократії початку ХХ ст. – Харків, 1996; “... Єдина, неподільна, вільна, самостійна”. Програмні документи перших українських політичних організацій Наддніпрянщини про національну державність // Рідна школа. – 1996. – №11-12; “Свої серед чужих, чужі серед своїх...” (До історії взаємин української та російської соціал-демократії на початку ХХ ст.) // Розбудова держави. – 1997. – №2; Штрихи до політичного портрета Дмитра Дорошенка // Там само. – 1999. – №1-6; Політичний портрет Мар’яна Меленевського // Київська старовина. – 2000. – №4; Міжнародні відносини в Азійсько-

Тихоокеанському регіоні після Другої світової війни: Курс лекцій. – Харків, 1999 (у співавт.); Проблема формування політичного іміджу України на початку ХХ століття: маловідомі сторінки історії // Нова політика. – 2001. – №5; Зовнішня політика країн Африки: Курс лекцій. – Харків, 2000 (у співавт.); Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Центральної та Східної Європи (середина 40-х – середина 90-х рр. ХХ століття): Навч. посібник. – Харків, 2001 (у співавт.); Історія української дипломатії ХХ століття у постатях. – К., 2001 (у співавт.); Державні, політичні та громадські діячі України: політичні портрети. – К., 2002 (у співавт.); Порівняльна політологія: Курс лекцій. – К., 2002; У боротьбі за вільну Україну (політичний портрет Дмитра Антоновича) // Київська старовина. – 2002. – №3; Аргентина – Україна. 1921 рік // Україна дипломатична – 2001. Науковий щорічник. – Вип.2. – К., 2002; Угода між урядом УНР і Російським політичним комітетом Бориса Савінкова // Україна дипломатична – 2002. Науковий щорічник. – Вип.3. – К., 2003; В обороні національно-державних інтересів України (міжнародна діяльність УСДРП в еміграції у 20-і рр. ХХ ст.) // Людина і політика. – 2003. – №3; Дебют новітньої української дипломатії на Паризькій мирній конференції 1919 р. // Київська старовина. – 2003. – №6; За зразками європейських демократій. Перспективи конституційної реформи в Україні й досвід європейських парламентсько-президентських республік // Політика і час. – 2003. – №4; Політико-правові системи країн Азії: Курс лекцій. – К., 2005.

Дж.: Анкета В. І. Головченка.

Віктор Крупина, Любов Шепель

ГОЛУБ Володимир Йосипович (12.07.1927, с. Македони Ржищівського р-ну Київської обл.) – дослідник історії міжнародних відносин та зовнішньої політики СРСР, України та зарубіжних країн, д.і.н. (1985), проф. (1987).

Закінчив іст. ф-т КДУ ім. Т. Шевченка (1956). Працював учителем історії сш (1956–1962), на різних посадах у Державному Комітеті УРСР по пресі (1962–1971). У 1971 захистив канд. дис. “Розвиток сільського господарства Народної Республіки Болгарії

в 60-х роках ХХ ст.” (наук. кер. – д.і.н., проф. А. К. Мартиненко). 1971–1981 – викладач, доц., декан ф-ту міжнародних відносин КДУ. Доц. (1981), проф. (1987) каф. міжнародних відносин ВПШ при ЦК КПУ. У 1985 захистив докт. дис. “Роль робітничого класу Народної Республіки Болгарії в державному будівництві (70-ті роки ХХ ст.)”. З 1992 – проф. каф. воєнної історії Національної академії оборони України.

Автор понад 90 наук. публікацій, серед яких 10 монографій і навчально-методичних посібників.

Тв.: Союз рабочего класса и крестьянства – основа преобразования сельского хозяйства НРБ. – К., 1971; Болгария социалистическая. – К., 1976; Внешняя политика стран-членов СЭВ. – К., 1978; Провідна роль робітничого класу НРБ у створенні матеріально-технічної бази (60-ті рр. ХХ ст.). – Софія, 1983 (болг. мовою); Возрастаніє роли рабочего класса Болгарии в строительстве социализма. – К., 1984; Проблеми національної безпеки в зовнішній політиці України. – К., 1995; Зовнішня політика України: Навч. посібн. – К., 1998; Зовнішня політика України. 1990–2003 рр.: Курс лекцій. – К., 2003; Історія європейської цивілізації. – Ч.І-ІІ. – К., 2004–2005 (у співавт.).

Дж.: Анкета В. Й. Голуба.

Геннадій Стрельський

ГРАБОВЕЦЬКИЙ Володимир Васильович (24.07.1928, с. Печеніжин Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.) – дослідник історії національно-визвольних змагань ХV–ХVІІІ ст., проблем історії Запорізького козацтва ХVІ–ХVІІІ ст., історії Західної України з найдавніших часів до поч. ХХ ст., д.і.н. (1968), проф. (1980), Засл. діяч науки і техніки України (1995).

Після закінчення іст. ф-ту Львівського держ. ун-ту (1947–1952) працював учителем історії сш. 1953–1956 – аспірант Ін-ту суспільних наук АН УРСР у м. Львові. Канд. дис. “Селянський рух на Прикарпатті в другій половині ХVІІІ ст.” захистив в Ін-ті історії АН УРСР у 1958 (наук. кер. – акад. АН УРСР І. П. Крип’якевич). 1953–1975 – с.н.с. відділу історії України Ін-ту суспільних наук АН УРСР у м. Львові. 1968 в КДУ захистив докт.

дис. “Антифеодална боротьба Карпатського опришництва XV–XIX ст.”. 1975–1990 – проф. каф. історії СРСР і УРСР Івано-Франківського пед. ін-ту ім. В. Стефаника; 1990–2004 – зав. каф. історії України Прикарпатського ун-ту ім. В. Стефаника.

Автор 1055 наук. і наук.-популярних праць.

Тв.: Народний герой Олекса Довбуш. – Львів, 1957; Селянський рух на Прикарпатті в другій половині XVIII ст. – К., 1962; Карпатське опришництво XV–XVIII ст. – Львів, 1966; Західноукраїнські землі у період народно-визвольної війни 1648–1654 рр. – К., 1972; Гуцульщина XVIII – XIX ст. – Львів, 1979; Олекса Довбуш. – Львів, 1994.

Дж. і літ.: Анкета В. В. Грабовецького; Михайлина Павло. Володимир Грабовецький – історик України. – Івано-Франківськ, 1993; Бурнашов Геннадій. Лицар із роду опришків. – Івано-Франківськ, 1995; Вегаш Микола. Володимир Грабовецький – видатний історик України. – Івано-Франківськ, 1996; Історик України: Ювіл. зб. на пошану акад. Вол. Грабовецького. – Івано-Франківськ, 1998; Вегаш Микола, Горбат Люба. Короткий життєпис акад. В. Грабовецького. – Івано-Франківськ, 1998; Бурнашов Геннадій. Академік Володимир Грабовецький. – Тернопіль, 2003; Академік Володимир Васильович Грабовецький. Бібліогр. покажчик. – Ужгород, 2003; В.Грабовецький. З думою про Україну. Автобіогр. замітки. Спогади. – Ужгород, 2003; Володимир Грабовецький. До 75-річчя від дня народження. – Ужгород, 2003; Володимир Грабовецький у спогадах і листах. – Ужгород, 2003.

Любов Шепель

ГРИГОРОВИЧ Дмитро Пилипович (01.05.1920, с. Липки Житомирської обл. – 05.07.1989, м. Київ) – дослідник історії Комуністичної партії України, Другої світової війни, д.і.н. (1984).

1954 закінчив Військову академію ім. Фрунзе, військово-іст. ф-т. 1954–1955 – ст. офіцер оперативного управління штабу КВО (Київ). 1956–1959 – с.н.с. військово-наук. групи штабу КВО, а в 1959–1962 – керівник. 1962 – лектор політуправління КВО. 1962–1969 – служив в політуправлінні ГРВН (НДР). 1969–1971 – зам. нач. відділу агітації та пропаганди політуправління КВО. 1971–

1973 – м.н.с. сектору Великої Вітчизняної війни в Ін-ті історії партії при ЦК КПУ. 1973 захистив канд. дис. “Коммунистическая партия – организатор обороны Киева, столицы Украинской Советской Социалистической Республики (июнь – сентябрь 1941 г.)”. З 1973 – в.о. с.н.с., 1974–1989 – с.н.с. Ін-ту. 1984 захистив докт. дис. “Идейно-политическая работа партийных организаций Украины и армейских политорганов среди трудящихся республики в годы Великой Отечественной войны”.

Тв.: Героическая страница (К 20-й годовщине обороны Киева) // Военно-исторический журнал. – 1961. – №6; Решающие битвы 1943 г. // Трибуна лектора. – 1973. – №9; Бессмертный подвиг (К 30-летию битвы за Днепр и освобождение Киева) // Архивы Украины. – 1973. – №3; Коммунистическое подполье на Украине в годы Великой Отечественной войны. – К., 1976; Киев – город-герой. – М., 1978; Политическая работа КПСС среди населения на временно оккупированной территории Украины. – К., 1980; Идейно-политическая деятельность Компартии Украины в годы Великой Отечественной войны. – К., 1983.

Дж.: ЦДАГО України. – Особова справа Д. П. Григоровича.

Оксана Янковська

ГРИЦЕНКО Тетяна Тимофіївна (17.12.1922, с. Глобин Глобинського р-ну Полтавської обл.) – дослідник Другої світової війни, архівіст, к.і.н. (1973).

1942–1945 – в лавах радянської армії. 1945–1946 – штатний пропагандист райкому партії м. Рудки Львівської обл. 1946–1948 навчалася у Дрогобицькому вчительському ін-ті. 1948-1949 – інспектор облвно по школам та інструктор відділу шкільної молоді обкому ЛКСМУ м. Дрогобича. 1950 – секретар обкому ЛКСМУ по роботі серед шкільної молоді. 1950–1952 – секретар міськкому партії м. Дрогобича. 1952–1955 – слухачка ВПШ міськкому ЦК КПУ м. Києва. 1955 – лектор міськкому партії в м. Дрогобичі. 1959–1961 – лектор міськкому партії, а 1961–1966 – зав. кабінетом каф. марксизму-ленінізму мед. ін-ту м. Івано-Франківська. 1966–1967 – науково-допоміжний співробітник Ін-ту історії партії при ЦК КПУ.

1967 – м.н.с. сектору Вітчизняної війни, згодом – м.н.с. сектору публікацій Ін-ту. 1973 – в.о. с.н.с. сектору історії партії. 1974 – м.н.с. проблемної групи з розробки питань історії Великої Вітчизняної війни. 1975 – с.н.с. сектору партархіву. 1980–1987 – с.н.с., архіваріус партархіву Ін-ту. З 1994 – зав. читальним залом ЦДАГО України. Канд. дис.: “Комуністична партія – організатор допомоги сім’ям військовослужбовців, інвалідам і дітям-сиротам на визволеній території України 1943–1945 роки” (наук. кер. – к.і.н. Г. М. Мултих).

Автор бл. 30 публікацій.

Тв.: Наукова конференція, присвячена підсумкам роботи XXIV з’їзду КПРС // УІЖ. – 1971. – №7; Допомога сім’ям фронтовиків у 1943–1945 рр. // Там само. – 1972. – №5; Всенародне піклування про дітей в роки Великої Вітчизняної війни // Радянська школа. – 1972. – №5; До 90-річчя від дня народження О. В. Медведєва // УІЖ. – 1974. – №3; Піклування партії та уряду про дітей // Там само. – 1975. – №3.

Дж.: ЦДАГО України. – Особова справа Т. Т. Гриценко.

Оксана Янковська

ГРИЩЕНКО Микита Минович (14/26/09.1900, с. Трушки Білоцерківського р-ну Київської обл. – 15.09.1987, м. Київ) – історик педагогіки України, д.пед.н. (1956), проф. (1958), Засл. діяч. науки УРСР (1969). З селян.

По закінченні Вищих педагогічних курсів ім. Б. Грінченка (1923) та юридичного ф-ту КІНГУ (1926) працював учителем, директором педтехнікуму, Київського ін-ту соціального виховання, Київського науково-дослідного ін-ту педагогіки. В 1932–1934 – с.н.с. Комісії громадських рухів, з 1935 – Комісії по історії громадянської війни в Україні при ЦК КП(б)У. Працював над архівними матеріалами, досліджуючи історію громадянської війни в Україні, виявляв документи стосовно діяльності Центральної ради та гетьманщини. За опубліковану в 1932 в ж. “Україна” (№1-2) статтю, присвячену пам’яті акад. Д. І. Багалія, був арештований в 1937 органами НКВС, звинувачений у націоналізмі і контрреволюційній діяльності.

Засуджений на 10 років виправно-трудових таборів. В 1940 справу було переглянуто, звинувачення знято.

З 1940 продовжував працювати на іст. ф-ті КДУ ім. Т. Г. Шевченка. Під час Великої Вітчизняної війни перебував у м. Кзил-Орда (Казахстан), працюючи в Об'єднаному Укр. держ. ун-ті. Канд. дис. "Народна допомога школі" захистив у 1946 в КДУ, дис. на ступінь докт. пед. наук "Розвиток народної освіти на Україні між XVIII та XIX з'їздами КПРС (1939–1952)" захистив у 1956 в Московському пед. ін-ті ім. Леніна. 1958–1981 – проф. каф. педагогіки іст. ф-ту Київського ун-ту, 1960–1975 – зав. цієї каф.

Автор понад 130 наук. праць.

Тв.: На якій мові навчати дітей. – К., 1930; Народна допомога школі. – К., 1948; Розвиток народної освіти на Україні за роки радянської влади. – К., 1957; Народна освіта в західних областях Української РСР. – К., 1960; Т. Г. Шевченко і народна освіта. – К., 1961 (у співавт.); К. Д. Ушинський. – К., 1974.

Дж. і літ.: ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.12. – Спр.1867; ЦДАГО України. – Ф.263. – Оп.1. – Спр.44432; РЕГУ. – Т.1. – К., 1969. – С.464; Учені вузів Української РСР. – К., 1968. – С.130; Гончаренко С.У. М. М. Грищенко // Український педагогічний словник. – К., 1997. – С.75.

Лариса Шевченко

ГРОМОВА Людмила Прокопівна (02.12.1951, м. Дубно Рівненської обл.) – дослідниця історії громадянської війни в Україні, к.і.н. (1984), доц. (1989).

1972–1977 – студентка іст. ф-ту КДУ ім. Т. Шевченка, 1980–1983 – пошукувач Ін-ту марксизму-ленінізму (наук. кер. – д.і.н., проф. Л. П. Нагорна), 1984 захистила в КДУ ім. Т. Шевченка канд. дис. "Критика буржуазних фальсифікацій державної єдності радянського народу". З 1977 – у Вінницькому політехнічному ін-ті (нині Національний технічний ун-т): 1977–1984 – асистент, 1984–1987 – ст. викладач, 1987–1991 – доц. каф. історії КПРС, 1991–1995 – доц. каф., 1995 і по т.ч. – зав. каф. українознавства.

Авторка 22 наук. праць.

Тв.: Опір подільського селянства політиці “воєнного комунізму” // Наукові записки ВДПУ. Серія: Історія. Вип. 3. – Вінниця, 2001; Національний характер університетської освіти в Україні // Вісник ВПУ. – 2002. – № 3.; Нариси історії Поділля. – Вінниця, 2002.

Дж.: Анкета Л. П. Громової.

Олег Рабенчук

ГУЛЕВИЧ Віктор Наумович (24.11.1921, м. Київ) – дослідник історії міжнародних відносин, європейської та всесвітньої історії, політичних і соціально-економічних проблем Німеччини нового й новітнього часу, один з фундаторів укр. германістики, д.і.н (1982), проф. (1991).

1947–1952 навчався на ф-ті міжнародних відносин КДУ ім. Т. Г. Шевченка. У 1952–1955 перебував в аспірантурі КДУ, де під наук. кер. д.і.н., проф. В. А. Жебокрицького підготував і захистив (1956) канд. дис. “Російсько-німецькі відносини в період російсько-японської війни і першої російської революції (1904–1907)”. У 1981 захистив у КДУ докт. дис. “Боротьба миролюбних сил ФРН проти мілітаризму та реваншизму (1955–1969)”. З 1956 по 1959 – на викладацькій роботі в КДУ, вів курси лекцій з історії міжнародних відносин. 1959–1964 – зав. відділом всесвітньої історії УРЕ АН УРСР. 1964–1978 – с.н.с. відділу нової і новітньої історії Ін-ту історії АН УРСР. У 1978 у складі зазначеного відділу був переведений до новоствореного академічного Ін-ту соціальних і економічних проблем зарубіжних країн (з 1992 – Ін-тут світової економіки і міжнародних відносин НАН України) – с.н.с., а з 1986 – пр.н.с.

Автор бл. 200 публікацій.

Тв.: Миролюбні сили ФРН у боротьбі проти мілітаризму та реваншизму. 1955–1966 рр. – К., 1968; Під впливом ідей Великого Жовтня 1917–1924. – К., 1969; Міжнародна солідарність у боротьбі проти фашизму. 1933–1945. – К., 1970; Хто надихає і підтримує неонацизм у ФРН. – К., 1971; У боротьбі проти загрози неонацизму в ФРН. 1965–1971. – К., 1972; Класи і політичні партії ФРН. – К., 1975; Пути формирования и источники пополнения рабочего класса развитых капиталистических стран. – К., 1980; Социальная природа

буржуазных партий в современном капиталистическом мире. – К., 1980; Социальная структура и социальная политика США, Великобритании, ФРГ, Франции и Канады. – К., 1980; Социально-экономическая и политическая дискриминация трудящихся в капиталистическом мире. – К., 1980; Массовое движение солидарности: традиции и современность. – К., 1983; Международная солидарность трудящихся против фашизма и угрозы войны. 1933–1939. – К., 1984; Дискриминация, в мире капитала. – К., 1985 (англ. мовою); Укрепление социалистического содружества и политика западных держав. – К., 1985; Антифашистская солидарность в годы II мировой войны. 1939–1945. – К., 1987; Революционные антивоенные традиции в германском рабочем движении: Страницы истории. – К., 1988; Международная солидарность сил мира и прогресса. 1945–1955. – К., 1990; Витрати й долі німецьких переселенців // Віче. – 1996. – №10.

Літ.: Проблемы истории Германского государства в трудах В. Н. Гулевича и С. Н. Власова. // Вопросы германской истории. Историки и их труды. – Днепропетровск, 1996; Комунист України. – 1969. – №10; 1972. – №10; УГЖ. – 1969. – № 7; 1972. – №11; 1976. – №6.

Любов Шепель

ГУССВ Сергій Олексійович (27.02.1964, смт Літин Вінницької обл.) – дослідник трипільської культури на території України, соціально-економічного та духовного розвитку стародавнього населення України, к.і.н. (1993), доц. (1997).

1981–1985 навчався на іст. ф-ті Вінницького держ. пед. ін-ту ім. М. Островського (нині ун-т ім. М. Коцюбинського), 1985 – учитель історії сш, 1987–1989 – асистент каф. загальної історії ВДПІ, 1989–1992 – аспірант Ін-ту археології НАН України (наук. кер. – д.і.н. В.Збеневич, к.і.н. В.Круц), 1993 – в Ін-ті археології НАН України захистив канд. дис. “Трипільська культура Середнього Побужжя рубежу IV – II тис. до н.е.”. 1993– ст. викладач, доц., зав. каф. української та зарубіжної культури Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського., з 2005 – декан музично-педагогічного ф-ту того ж ун-ту.

Автор 62 наук. праць.

Тв.: Трипільська культура середнього Побужжя рубежу IV – II тис. до н.е. – Вінниця, 1995; Трипільська культура на Україні: Навч. посібник. – Вінниця, 1998; Пам'ятки розвинутого Трипільля Середнього Побужжя // Археологія. – 1993; До питання про колесо в трипільській культурі // Там само. – 1995; Моделі жител трипільської культури // Там само. – 1996; К вопросу о транспортных средствах трипольской культуры // Российская археология. – 1998; Особливості орнаментациі моделей жител трипільської культури // Давня і середньовічна історія України. – Кам'янець-Подільський, 2000; Історія Літина. З найдавніших часів до початку XX століття. – Вінниця, 2004.

Дж.: Анкета С. О. Гусєва.

Олег Рабенчук